

دیدگاه

موضوع: سهم عوامل کلیدی موثر بر تورم و نهادهای متولی

شماره: ۱۰۶۷

تاریخ: ۱۴۰۳/۲/۱۷

توضیح اجمالی:

سه پرسش اساسی در خصوص تورم اقتصاد ایران قابل طرح است: اول آنکه عوامل اصلی ایجاد تورم کدامند؟ سهم هر یک چه میزان است؟ و کنترل آن برعهده کدام نهاد است؟ دوم آنکه زیرگروه‌های اصلی موثر بر تورم کدامند؟ سوم آنکه بلحاظ کارکردی زیرگروه‌های اصلی تورم مرتبط با فعالیت کدام وزارتخانه‌ها است؟

در پاسخ به سوال اول؛ بررسی روند تاریخی طی دهه‌های اخیر نشان می‌دهد سه عامل اصلی ایجاد تورم در اقتصاد ایران شامل رشد نقدینگی، نرخ ارز و تولید ناخالص داخلی می‌باشد بگونه‌ایکه هر درصد ۱۰ درصد افزایش نقدینگی، نرخ ارز و تولید ناخالص داخلی به ترتیب ۵، ۴ و ۵- درصد تورم ایجاد خواهد کرد (براساس ضرایب جدول ۱). از زاویه دیگر می‌توان بیان داشت از متوسط تورم ۲۷.۱ درصدی در دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ حدود ۵۵ درصد آن ناشی از نقدینگی و ۳۵ درصد آن ناشی از نرخ ارز می‌باشد. بنابراین دلایل اصلی تورم در اقتصاد ایران را باید در رشد نقدینگی و رشد نرخ ارز جستجو کرد.

جدول ۱: عوامل موثر بر تورم، ضریب تاثیرگذاری، سهم از تورم و نهادهای متولی

نهادهای متولی	سهم از تورم کل (درصد)	ضریب تاثیر بر تورم	
بانک مرکزی	۵۵	۰.۵	نقدینگی
بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی	۳۵	۰.۴	نرخ ارز
وزارت راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی، صمت و ...	-۴	-۰.۵	تولید ناخالص داخلی
-	۱۴	-	سایر عوامل

ماخذ: محاسبات تحقیق.

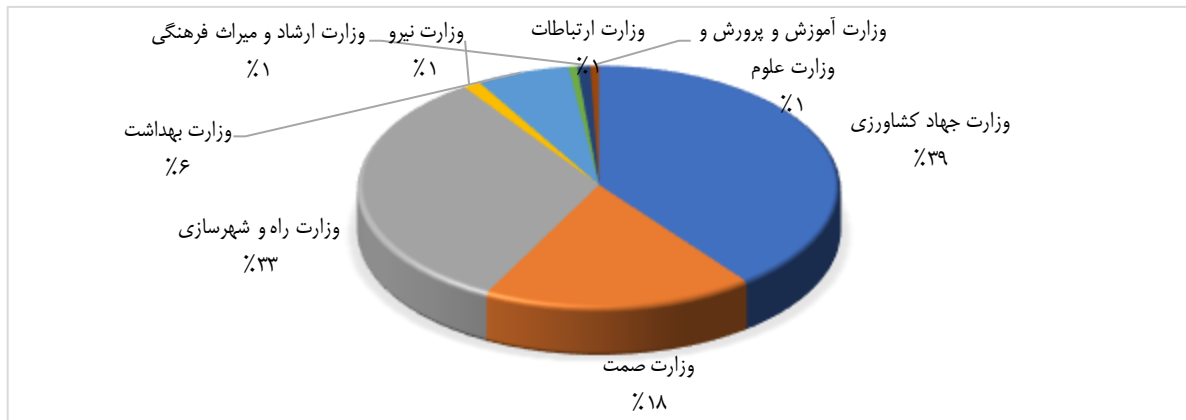
در پاسخ به سوال دوم؛ تحلیل روند تورم و زیرگروه‌های آن طی دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ نشان می‌دهد که از متوسط تورم ۲۷.۱ درصدی طی این دوره؛ گروه «خوراکی‌ها» ۱۰.۹ واحد درصد، «مسکن» ۶.۴ واحد درصد و «حمل و نقل» ۲.۵ واحد درصد از تورم (مجموعاً ۲۰ واحد درصد) را به خود اختصاص داده‌اند. شایان ذکر است سه گروه مذکور (خوراکی‌ها، مسکن و حمل و نقل) سهم حدود ۷۳.۴ درصدی از تورم کل این دوره را دارند.

بررسی سهم زیرگروه‌های اصلی از تورم کل سال ۱۴۰۲ (جدول ۲) نیز نشان می‌دهد: اول آنکه گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها سهم ۱۳.۹ واحد درصد از تورم ۴۰.۷ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند (در میان اقلام خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، میوه و خشکبار با سهم ۱.۸ واحد درصدی و گوشت قرمز و سفید و فرآورده‌های آن با سهم ۶ واحد درصدی بیشترین سهم را در تورم این گروه داشته‌اند). در رتبه‌های بعدی گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «حمل و نقل» به ترتیب با سهم ۱۲.۹ و ۳.۵ واحد درصدی از تورم ۴۰.۷ درصدی قرار دارند. در مجموع سه زیرگروه «خوراکی‌ها»، «مسکن»، و «حمل و نقل» در سال ۱۴۰۲ سهم ۲۹.۲ واحد درصدی از تورم ۴۰.۷ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند (حدود ۷۱.۷ درصد از تورم سال ۱۴۰۲ مربوط به این سه گروه بوده است).

در پاسخ به سوال سوم؛ باید توجه داشت که در دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ بیشترین تورم مرتبط با سه گروه خوراکی‌ها، مسکن و حمل و نقل بوده است؛ که عمدتاً مرتبط با وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و راه و شهرسازی می‌باشند. طی دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ همانطور که در نمودار (۱) نشان داده شده است، از تورم ۱۰۰ درصدی به‌طور متوسط وزارت جهاد کشاورزی سهم ۳۹ درصدی، وزارت راه و شهرسازی سهم ۳۳ درصدی و وزارت صمت سهم ۱۸ درصدی را از تورم کل به خود اختصاص داده‌اند.

دیدگاه

نمودار ۱- سهم وزارتخانه‌های مختلف از تورم دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ (درصد)

نکات کلیدی:

- عوامل موثر بر اقتصاد ایران شامل نقدینگی و نرخ ارز می‌باشند که عمدتاً در حیطه وظایف بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار دارند. این دو متغیر دارای سهم مسلط حدود ۹۰ درصدی از تورم در اقتصاد ایران می‌باشند.
- زیرگروه‌های اصلی با سهم بالا در تورم طی دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ شامل زیرگروه‌های «خوراکی‌ها» و «مسکن» و «حمل و نقل» با مجموع سهم حدود ۷۳.۴ درصد هستند. این زیرگروه‌ها در سال ۱۴۰۲ سهم ۷۱.۷ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند.
- بالاترین سهم از تورم در دوره ۱۴۰۲-۱۳۹۲ مربوط به خوراکی‌ها، مسکن و حمل و نقل بوده است که عمدتاً مرتبط با عملکرد وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و راه و شهرسازی است. این دو وزارتخانه سهمی حدود ۷۳.۴ درصد را دارا می‌باشند.

جدول ۲: خلاصه نتایج عوامل موثر و نهادهای متولی

عوامل اصلی (و سهم از) تورم	نهاد متولی	زیرگروه‌های اصلی موثر بر تورم طی ۱۰ سال	نهاد متولی (وزارتخانه بخشی)
رشد نقدینگی (۵۵٪)	بانک مرکزی	خوراکی‌ها (۴۰.۲٪)	وزارت جهاد کشاورزی
رشد نرخ ارز (۳۵٪)	وزارت امور اقتصادی و دارایی	مسکن (۲۳.۸٪)	وزارت راه و شهرسازی
		حمل و نقل (۹.۴٪)	
مجموع سهم ۹۰ درصد		مجموع سهم ۷۳.۴ درصد	